

JURIDISK FORENINGS AARBOG

FOR

VINTEREN 1922—23

TRYKT SOM MANUSKRIFT TIL BRUG FOR
FORENINGENS MEDLEMMER

KØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKJÆR)

1923

INDHOLD.

	Pag.
Generalforsamlingen	5
Karsten Meyer: Likvidation af Aktieselskaber	7
H. Munch-Petersen: Højesterets Stilling under vor nye Retsplejeordning..	9
Axel Bang: Lov om Banker af 4. Oktober 1919 med Henblik paa dens Revision	12
Kai Hammerich: Overgangstiden i Sønderjylland. — Indtryk fra det prak- tiske Retsliv	22
N. H. Bache: Bestyrelsens Ansvar i Aktieselskaber	23
Ragnar Knoph: Nogle Ord om Dommerens Stilling til Kutymmer	31

*Møderne refererede af Overretssagfører Ellis Henriques, — Mødet den 30.
Oktober 1922 dog af cand. jur. Aage Finsen.*

FORENINGEN.

DEN AARLIGE GENERALFORSAMLING

afholdtes Tirsdag den 26. September 1922 i Odd-Fellow-Palæet.

Overretssagfører *Wreschner* valgtes til Dirigent.

Overretssagfører *Ahnfelt-Rønne* aflagde Beretning om Foreningens Virksomhed i Vinteren 1921—22.

Medlemsantallet, der den 1. September 1921 havde udgjort 380, var i Aarets Løb gaaet noget frem, saaledes at det den 1. September 1922 udgjorde 389.

Regnskabet, der var gennemgaaet af Revisor, Byretsdommer *Elhoff*, og befundet rigtigt, balancerer med Kr. 5.537,67. Aaret begyndte med en Kassebeholdning af Kr. 1.269,87 og endte med en Kassebeholdning af Kr. 1.691,67. Der gaves enstemmigt Decharge for Regnskabet.

Bestyrelsen genvalgtes i sin Helhed, ligesom Revisor blev genvalgt.

LIKVIDATION AF AKTIESELSKABER.

(Foredrag af Højesteretssagfører KARSTEN MEYER den 26. September 1922).

Foredraget, hvis Hovedpunkter findes trykt i U. f. R. 1922 B, pag. 245 ff. under Overskrift: Tvangslikvidation af Aktieselskaber, udelades her.

D i s k u s s i o n:

Overregistrator *Krenchel* vilde takke Indlederen for hans Foredrag, hvis Emne baade var betydningsfuldt og aktuelt: saaledes modtager Aktieselskabs-Registeret 10 à 20 Anmeldelser om Likvidation for hver 1 Anmeldelse om Konkurs.

Taleren fandt i og for sig Indlederens Tanke om Tvangslikvidation af Aktieselskaber meget tiltalende: at vor Aktieselskabslov intet indeholder om Spørgsmaalet er naturligt, naar henses til Lovens Tilblivelseshistorie, men ogsaa forklarligt, idet det er uhyre vanskeligt at formulere de herhenhørende Regler, f. Eks. for Likvidatorernes Virksomhed og dens Grænser: om Likvidatorernes Virksomhed er nydannende, konserverende eller afsluttende, vil altid være vanskeligt at afgøre.

Likvidatorernes Ansvar maatte efter Talerens Mening nærmest blive som Bestyrelsens: herom indeholder fremmede Aktielove — ligesaalidt som vor egen — Regler.

Spørgsmaalet om, hvem der skal kunne gøre Ansvar gældende mod Likvidatorerne, vilde Taleren besvare derhen, at det i hvert Fald aldrig kunde tilkomme en enkelt Aktionær: det vilde volde alt for megen Uro og uden Nytte, idet der jo i saa at sige alle Selskaber blandt Aktionærene findes Folk, som vil gøre Ophævelser af Sensationslyst ell. lign.: snarere maatte det kræves, at en vis Brøkdel af Aktionærene, f. Eks. $\frac{1}{10}$, kunde rejse Krav om Ansvar.

Der burde endelig være egentlig Ret for et vist Minimum af et Selskabs Aktionærer til — indenfor visse Grænser — at kunne kræve Likvidation.

Overretssagfører *Axel Bang* sondrede mellem Likvidation for Aktionærernes Skyld og Likvidation for Kreditorernes Skyld; kun den sidste Gruppe har jo Interesse her.

Man bør altid være yderst varsom med at rejse Krav om at faa detaillerede Lovregler paa et Omraade, der ligger aabent; hyppigt vil det være langt bedre, at se de forekommende Spørgsmaal afgjort i Praxis, ved Domme; i det foreliggende Tilfælde var Tale- ren imidlertid af den Mening, at det vilde være godt at faa Lov- regler, idet de jo navnlig er af stor Betydning at have absolut Sikkerhed for, at visse af Konkurslovens Regler ogsaa gælder ved Likvidation.

Indlederen bemærkede, at han vilde finde det af Betydning, at en eventuelt kommende Lov vilde give vidtstrakt Adgang til at indanke Likvidatorernes Bestemmelser for Skifteretten; den fornødne Kontrol og Sikkerhed for en vis Ensartethed i Afgørelserne vil derved opnaas paa en Maade, der ikke er slet saa dyr som ordinær Rettergang. Han var enig med Overretssagfører *Axel Bang* i, at det var bedst at faa saa faa Lovregler, som muligt, ogsaa om det foreliggende Emne.

HØJESTERETS STILLING UNDER VOR NYE RETSPLEJEORDNING.

(Foredrag af Professor Dr. juris. H. MUNCH-PETERSEN den 30. Oktober 1922).

Foredraget, som findes trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 1922 B, pag. 261 ff., udelades her.

Diskussion:

Højesteretssagfører *Bache* aabnede Diskussionen, idet han udtalte, at han egentlig helst havde set, at Højesterets egne Medlemmer først havde taget Ordet; han vilde ikke som Foredragsholderen tale Storpolitik, men derimod fremsætte nogle Bemærkninger om »det daglige Brød«. Selv om han ogsaa fandt, at Retsplejereformen ved Under- og Landsret havde bragt store Fordele, kunde han dog ikke se bort fra, at den ogsaa dør havde sine Mangler. I hvert Fald maatte han imidlertid hævde, at for Højesterets Vedkommende medførte den nye Ordning en Forringelse. Dels forelaa Sagerne langt daarligere oplyst for Højesteret end tidligere, hvad der efter Talerens Mening særligt skyldtes den alt for ringe anvendte Protokollation, dels havde det ny Berammelsessystem medført en højst uheldig Forhaling af Højesteretssagerne. Ankeudvalget mindede ham om hans første Fuldmægtigdage, hvor man mødte op i Hof- og Stadsretten og begærede Udsættelse i 14 Dage. Denne Ordning maatte være højst kedsommelig og en stor Byrde for de Højesteretsdommere, der sad i Ankeudvalget. Berammelsessystemet medførte ogsaa hyppige Forskydninger, idet det jo jævnligt hændte, at en Sag ikke kan procederes den Dag, den er berammet til, og man var da som Højesteretssagfører udsat for telefonisk fra Justitskontoret at blive anmodet om at møde samme eller næste Dag.

Højesteretssagfører *Steglich-Petersen* var med Foredragsholderen enig i det ønskelige i at indføre Umiddelbarhedsprincippet

for Højesteret, men mente, at Professoren i høj Grad undervurderede de praktiske Vanskeligheder derved. Særlig i to Henseender fremhævede Taleren dette. Hvis Umiddelbarheden blev indført for Højesteret, vilde det medføre, at enhver Protokollation af Vidner ved Landsret og Sø- og Handelsret maatte bortfalde, og dette vilde atter bringe Højesteretsadvokaterne i en meget vanskelig Stilling, naar de skulde afgive Responsum med Hensyn til Spørgsmaalet om en Sags Indankning for Højesteret. Der vilde for dem kun foreligge Referat af de skete Vidneførsler fra den Part, der ønskede Anke, og dette vilde selvfølgelig være et meget farvet Grundlag. Man vilde i mange Tilfælde være udelukket fra at give et motiveret Afslag paa Begæringen om Indankning, hvad der atter vilde skabe mange Kværanter. Endvidere vilde Vanskelighederne vise sig derved, at Højesteretsadvokaterne vilde staa ganske uforberedte overfor nye Vidners Udsagn ved Højesteret — særligt Modpartens — og som Regel vilde være afskaarne fra at føre Modbevis ved yderligere Førelse af Vidner. Under den gjældende Ordning føres de nye Vidner jo ved Underretterne inden Domsforhandlingen ved Højesteret, og der er derfor Mulighed for at supplere Vidneførslen. En Række Sager, hvor Førelsen af nye Vidner ved Underretten falder uheldigt ud, vil nu aldrig naa frem til Højesteret, der derved slipper for en Del Sager. Taleren opfordrede Foredragsholderen til at anvise Veje, hvorved de af ham fremhævede Vanskeligheder kunde undgaas. —

Byretsdommer *Jesper Simonsen* var i alt væsentligt enig med Foredragsholderen. Han mente dog, at stenografisk Referat af Vidneførslen vilde være af stor Betydning, og han for sit Vedkommende havde ikke som Foredragsholderen høstet Erfaringer med Hensyn til urigtige Stenogrammer. Virksomheden som Vidnedømmer i Sager, som den paagældende Dommer ikke selv skal paadømme, er lidet opbyggende. —

Byretsdommer *Skadhauge* ønskede blot at bemærke overfor Højesteretssagfører Steglich-Petersen, at der jo ikke var noget i Vejen for, at Højesteretssagførerne, inden de afgav deres Responsum, selv afhørte Vidner. —

Højesteretssagfører *C. B. Henriques* udtalte, at Foredragsholderen i høj Grad overdrev Betydningen af Umiddelbarheden for Højesteret. Det er meget faa af de Sager, der indankes for Høje-

steret, hvor det har Betydning at føre Vidnerne paa ny. Talerens Indtryk var, at Højesteret ikke lagde videre Vægt paa Vidneudsagn, heller ikke paa Vidneudsagn, afgivne overfor en Landsret: Partsforklaringer var af ulige større Betydning. Selvfølgelig var der enkelte Sager, hvor Vidneførsel eller Afhøring af Skønsmænd kunde være af stor Betydning, og i saa Fald mente Taleren ogsaa, at Vidnerne burde føres umiddelbart for Højesteret.

Taleren mente, at det vilde være af Betydning, at Landsretterne enten i deres Domme eller i Protokollatet af Vidneførslerne gav en Antydning af Vidnets Værdi i Sagen. Det vilde spare megen Tid og Ulejlighed, hvis man f. Eks. om de Vidner, hvis Forklaring var uden Betydning for Sagen, blot tilførte »uden Interesse«.

Højesteretssagfører *Cohn* mente, at Foredragsholderen ved sine aggressive Synspunkter skadede berettigede Interesser. Det var efter Talerens Mening et Dogme, at man ikke maatte protokollere Vidneudsagn. En gentagen Afhøring af Vidnerne, særlig efter den indankede Doms Afsigelse, var meget uheldig. Det maatte ogsaa huskes, at Vidner, der blev ført angaaende et Hovedpunkt, næsten altid var interesserede i Sagens Udfald, og det derfor var af stor Betydning, at Forklaringen protokolleredes, saaledes at Vidnet var klar over, at en eventuel usand Forklaring vilde kunne konstateres og gøres til Genstand for Strafansvar. Ved en umiddelbar Vidneførsel for Højesteret vilde der kun være minimale Chancer for, at et Vidnes urigtige Udtalelser, naar disse ikke blev protokollerede, nogensinde skulde blive afslørede. Taleren udtalte endelig, at det efter hans Mening vilde være meget uheldigt, om Højesteret skulde deles.

Foredragsholderen var jo ikke blind for, at der var visse Mangler ved Umiddelbarhedsprincippet, men han maatte hævde, at dette var Nerven ved hele den nye Retspleje, og at der derfor maatte gøres Ofre for dens Indførelse. Han kendte af egen Erfaring fra Overnævnet i Huelejesager, hvilken Betydning Umiddelbarhedsprincippet havde med Hensyn til Sagens virkelige Oplysning.

Til Højesteretssagfører *Henriques* vilde han sige, at man ikke maatte give Vidnerne Karakter. Vidner i al Almindelighed er af ringe Værdi, og det er derfor saa meget vigtigere, at de føres umiddelbart.

Efter Spisningen havde forskellige Talere Ordet.

LOV OM BANKER AF 4. OKTOBER 1919 MED HENBLIK PAA DENS REVISION.

(Foredrag af Overretssagfører AXEL BANG den 27. November 1922.)

Da det i sin Tid blev besluttet, at der her i juridisk Forening skulde diskuteres angaaende Bankloven med særlig Henblik paa dens Revision, lovede jeg at ville gøre nogle indledende Bemærkninger, og det er dette Løfte, jeg nu skal tillade mig at søge at opfylde.

Mine Bemærkninger vil kun angaa en enkelt Bestemmelse i Bankloven, nemlig Lovens § 10, 1. og 2. Stk. Disse lyde saaledes: »Forsaavidt en Bank modtager Indskud, for hvis Ind- eller Udbetaling der kvitteres ved Til- eller Afskrivning i en af Banken udstedt Kontrabog (Bankbøg), skal enhver Kontrobog, der udstedes efter nærværende Lovs Ikrafttræden, indeholde en Gengivelse af Loven og Bankens Vedtægter. — I Henseende til Opnaaelse af Stempelfrihed er saadanne Bankbøger ligestillede med de af Sparekasser udstedte Kontrabøger.«

Naar mine Bemærkninger indskrænker sig til alene at angaa en Kritik af de her anførte Bestemmelser, er dette ikke saaledes at forstaa, at jeg ikke mener, der er andre Bestemmelser,, der bør kritiseres, men jeg overlader denne Kritik til andre, der har mere Kompetence til at udtale sig i saa Henseende.

Hvad først angaar den i 2. Stk. i § 10 oplæste Regel: »I Henseende til Opnaaelse af Stempelfrihed er saadanne Bankbøger ligestillede med de af Sparekasser udstedte Kontrabøger« skal jeg indskrænke mig til at gøre den Bemærkning, at Forholdet inden Bankloven var det, at der af Finansministeriet for Bankers Vedkommende kunde opnaas saadan Stempelfrihed som Sparekasserne havde. Et Mindretal indenfor den Kommission, der i sin Tid ved en Lov af 13. April 1910 nedsattes med den Opgave, at

udarbejde et Forslag til Lov om Sparekasser og Banker, udtaler i Kommissionens Betænkning, at Bankerne ikke burde stilles lige med Sparekasserne med Hensyn til Stempelbegunstigelse. Bag ved denne Udtalelse laa dog sikkert den Opfattelse, at Bankerne overhovedet ikke burde have Ret til at modtage Indskud paa Kontrabog. Det er da ogsaa dette, der formentlig er det reelle Spørgsmaal, thi hvis Banker overhovedet skal have en saadan Tilladelse, synes det ikke naturligt, som Reglen var inden Bankloven, at det skulde bero paa Finansministeriets Afgørelse, om en Bank skulde have en saadan Begunstigelse eller ikke. Efter min Mening er altsaa det Spørgsmaal, der frembyder sig, dette: Er det rigtigt, at Banker har Tilladelse til at modtage Indskud paa Kontrabog, og det er dette Spørgsmaal, som jeg skal søge med mine Bemærkninger at begrunde bør besvares benægtende.

I den ommeldte Kommissions Betænkning udtales det: »Kommissionen har anset det for særdeles magtpaaliggende at fastslaa en skarp Grænse mellem Sparekassevirksomhed paa den ene Side og Bankvirksomhed paa den anden, idet Offentligheden har betydelig Interesse i og et naturligt Krav paa ved Henvendelse til et Pengeinstitut straks at kunne komme til Klarhed over, til hvilken af de to nævnte Arter af Virksomheder vedkommende Institut henhører.«

Det bemærkes yderligere:

»Man har i denne Henseende ment at maatte fastslaa som Hovedsynspunkt, at Hovedformaalet for Sparekassernes Virksomhed maa være at tilvejebringe den størst mulige Sikkerhed for Midlernes Bevaring, medens dette Hensyn for Bankerne, hvis Hovedopgave det er at virke i Omsætningens Tjeneste, ikke kan være i samme Grad fremherskende. Under Hensyn til, at det Publikum, der henvender sig til Sparekasserne, ofte ikke forstaar sig paa Pengeomsætning, men søger et Sted, hvor det paa fuldt ud betryggende Maade kan anbringe sine Sparepenge og opnaa en, om end ikke høj Rente deraf, medens Bankernes Publikum væsentlig hentes« — jeg tilføjer »bør hentes« — »fra Forretningsverdenen, der selv møder med Forstand paa Pengeomsætningen og med Evne til at bedømme vedkommende Instituts Soliditet, eller fra

Personer, der ikke i første Linie lægger Vægt paa Sikkerheden for Midlernes Bevaring.«

Disse Betragtninger kan jeg fuldstændig tiltræde, men det undrer mig da, at man i Betænkningen herefter udtaler, at Adskillelsen mellem de to Slags Virksomheder tænkes fastsat efter et formelt Kriterium, nemlig Institutets Benævnelse, ligesom man mener, at det skal være tilstrækkelig vejledende for Publikum, om man sondrer mellem Sparekassebog — den Bog, Sparekassen udsteder — og Bankbog — den Bog, Banken udsteder. Det er ganske interessant at se, at der dog har vist sig forskellige Anskuelser indenfor Kommissionen i den nævnte Retning, saaledes at man endogsaa fra nogle Medlemmers Side har foreslaaet, at der paa Bogen skulde findes en Paategning, naar det var en Bankbog, der skulde tilkendegive, at det her drejer sig om et Institut, for hvilket Sikkerheden for Midlernes Bevaring ikke er Hovedformaalet. Jeg er dog enig med Kommissionens Flertal i, at noget saadant ikke godt vil kunne tænkes.

Fra alle Sider er man vistnok enig om, at de Midler, hvorom der her er Tale — Midler, der indsættes paa Kontrabøger være sig i Sparekasser eller i Banker — er de saakaldte Sparemidler. Jeg skal i saa Henseende blot henvise til Statistisk Aarvog, der i Bankernes Status blandt Passiverne opfører under eet: Folio, Indlaan, Kontokurant og Sparekasseinds kud, og til Landmandsbankens Bog for 1922, hvor der i nogle oplysende Bemærkninger angaaende Hovedbankernes Udlaan og Indlaan, udtrykkelig anføres under eet: Indlaan, Sparekassemedler, Folio, Kontokurant. At Midler, der indsættes paa Kontrabog, bør karakteriseres som Sparemidler, synes ogsaa at maatte fremgaa af disse Midlers Karakter. Det er Midler, der indsættes af den store Mængde, saaledes at der til Hverdagsbrug kan forøge disse Midler eller uddrage af disse, naar der faas Brug for dem. Det er jo nemlig ikke saaledes, at Sparemidler kun er Penge, der sættes ind for at skulle opspares, men det er alle Penge, som man ikke i Øjeblikket har Brug for, som man ønsker at faa forrentet, men som skal være likvide, saaledes, at man uden Besvær igen af disse Midler kan faa udbetalt det, som man til enhver Tid har Brug for. Det er derfor rigtigt, naar det som foran anført i Kommissionens Betænkning antages, at det Publikum, der her er Tale om, i Almindelighed er det, der

ikke forstaar sig paa Pengeomsætning, men søger et Sted, hvor det paa fuldtud betryggende Maade kan anbringe Midlerne, og som er tilfreds med en mindre Rente, idet i Virkeligheden denne Rente netop under Hensyn til de foreliggende Forhold — jævnlig Indsættelse, Uddrag og Indsættelse paany — ikke spiller den væsentligste Rolle. Disse Midler har en helt anden Karakter, end de øvrige Indlaan, der gøres, være sig paa Indlaansbevis, paa Folio eller paa Kontokurant. Det har Interesse at slaa fast de heromhandlede Midlers særlige Karakter som Sparemidler, og disse Midlers Indskydere som »Sparere«; thi der har jo hævet sig Røster, der gør gældende, at der ikke er nogen Væsensforskel mellem saadanne Midler og f. Eks. Midler anbragte i Bankaktiver. Det er, siger man, ogsaa Sparemidler, der har været anvendt paa nævnte Maade. Det er vel rigtigt nok, at det kan være Sparemidler, der har været anvendt til saadant Indkøb, ligesom ogsaa i endnu højere Grad til Indkøb af Obligationer, men det er givet, at der er en betydelig Forskel mellem disse Midler, og dem, jeg omtaler: Sparemidler paa Kontrabog, idet disse sidste som nævnt ikke ønskes sat fast, men skal være likvide Midler, der skal staa sikkert, men kunne hæves helt eller delvis eller forøges til enhver Tid.

Naar jeg mener, at det er en Grundfejl, at disse Sparemidler betros Bankerne, saa er Hovedsynspunktet herfor Hensynet til selve Bankerne. Det er om at gøre at sikre sig, at der i Bankerne som Indskud ikke findes andre Midler, end saadanne, der hører til i en Virksomhed, hvis Hovedopgave det er — som den fornævnte Kommission udtaler — at virke i Omsætningens Tjeneste, og hvor der som Følge heraf maa løbes større Risiko, og paa den anden Side ogsaa haves Udsigt til større Avance.

Det er vel ogsaa uomtvisteligt, at Sparekasseindskud historisk set har udviklet sig som noget for sig, der i og for sig intet har med Bankvirksomhed at gøre, og teknisk set kan de ikke karakteriseres som Bankmidler. Jeg behøver i saa Henseende kun at henvise til, at Indskud paa Kontrabog ikke modtages af Nationalbanken, og at Privatbanken, der stiftedes i 1857 her i København, saavidt mig bekendt først indførte Kontrabøger efter 50 Aars Bestaaen i Aaret 1907, og at Handelsbanken, der stiftedes i 1873, først her i København indførte Kontrabøger i Juni 1911, 38 Aar

efter Stiftelsen. Det vides, at Handelsbankens fremragende dygtige Leder, Geheimeetatsraad Damm, var en Modstander af disse Indlaan og den i deres Spor følgende Oprettelse af Filialer. For Landmandsbanken, der stiftedes i 1871, stiller Forholdet sig anderledes. I dens Jubilæumsbøg oplyses det, at Sparekasseindskudene — det er Indskudene paa Kontrabog — i 1872 var ca. 2½ Mill. Kr., ved Aarhundredskiftet godt og vel 50 Mill., i 1910 66½ Mill., og i 1918, Kulminationsaaret, 138.4 Mill. Kr. Jeg skal dog indskyde den Bemærkning, at selv med dette store Beløb har Sparekasseindskudene i Landmandsbanken kun været ca. 10 pCt. af dens Balance; men det havde maaske ikke været uheldigt, om Balancen havde været indskrænket med disse 10 pCt. Faren for Bankerne med Hensyn til disse Midler opstaar dog naturligvis i særlig Grad, hvor Banken væsentligst grundes paa saadanne Midler eller udvikles paa Basis af saadanne Indskud. Jeg skal i saa Henseende oplyse, at Detailhandlerbanken, der standsedes i Februar 1908, i dens Balance pr. $31/12$ 1907 viser et Indskud paa Kontrabog af ca. 23 Mill., hvilket ikke er langt fra Halvdelen af hele Balancen. Grundejerbanken, der standsedes samtidig med Detailhandlerbanken, har i sin Balance pr. $31/12$ 1906 et Indlaan paa Kontrabog af ca. 12 Mill. paa en Balance af lidt over 50 Mill. Kr., ca. 25 pCt. af Balancen. Pr. $31/12$ 1907 er Indskudene paa Kontrabog gaaet ned til ca. 9 Mill. Kr. Hvorledes Forholdet er med Hensyn til Diskontobanken og Revisionsbanken er noget vanskeligt at oplyse, idet disse Banker i deres Regnskaber slaar Indlaan paa Kontrabog og Indlaan mod Bevis sammen. I Diskontobanken og i Revisionsbanken udgør disse Konti i det sidste Regnskab før Sammenslutningen for hver af Bankerne nogle og 60 Mill., for Diskontobankens Vedkommende med en Balance paa ca. 228 Mill. og for Revisionsbanken med en Balance paa knap 197 Mill. Efter Sammenslutningen paa det første Regnskab udgør disse Indskud ca. 132 Mill. paa en Balance paa ca. 450 Mill. Kr.

Det er selvfølgeligt, at jeg ikke mener, at man ved en Revision af Bankloven kan undgaa visse Overgangsbestemmelser; man kan ikke forlange, at de Sparemidler, der lovligt er kommet Bankerne i Hænde, skal udleveres; om disse Overgangsbestemmelser skal jeg ikke udtale mig her. Men det forekommer mig, at man i ethvert

Fald ved Banklovens Revision bør sikre, at der ikke oprettes nye Banker med Ret til at modtage Sparemidler som Indlaan paa Kontrabog.

De Oplysninger, jeg har fremført vedrørende Detailhandlerbanken og Grundejerbanken, særlig Detailhandlerbanken, synes mig at være tilstrækkelig talende. Det endelige Tab anslaaes til 12—14 Mill., hvoraf Bankerne bærer Halvdelen, Staten Halvdelen. Men ikke alene, at disse Midler historisk og teknisk set ikke hører Bankerne til. Der er noget unaturligt, noget urimeligt i, at disse Sparemidler, der ikke bør have noget med »Forretning« at gøre, kan bruges i Forretningsøjemed, og det endda uden at Sparerne faar nogensomhelst Del i den Fordel, som Forretningen eventuelt bringer, medens de er med i Risikoen.

Man vil nu rimeligvis indvende, at det ikke vil være heldigt, at alle disse Midler gaar over til Sparekasserne. Det er ikke — og det mener jeg ogsaa — heldigt, at disse bliver altfor store; herpaa raades der dog eventuelt sikkert Bød ved Oprettelse af nye Sparekasser. Men dels opstaar jo ogsaa det Spørgsmaal, hvorledes Sparekasserne, der bør ligge inde med forholdsmæssige og altsaa ogsaa store kontante Midler, kan undgaa at anbringe disse Midler i Bankerne, og altsaa derigennem tilføre disse igen de Midler, som jeg efter det udviklede mener ikke tilkommer dem. Hertil maa jeg svare, at min Opfattelse er den, at disse Midler netop tilkommer Bankerne, naar de i Stedet for at indsættes af Sparerne indsættes af Sparekasserne. Dog maa jeg straks tilføje, at hvis der skal være Mening i hele Ordningen, bør der da ogsaa tilsikres Sparekasserne i Forhold til de i Bankerne indsatte øvrige Midler en særlig privilegeret Stilling. Den naturlige Ordning vilde vel nok være den, at de her omhandlede Midler kunde indsættes i Nationalbanken, men saaledes som Forholdene er i Øjeblikket, har dette ikke vist sig gør ligt. Nationalbankens Ledelse synes ikke at have Blik for Sparekassernes store Betydning for det økonomiske Liv her i Landet. Man vil da straks spørge, hvorledes kan man overhovedet sikre Sparekasserne en særlig Retsstilling, og jeg vil dertil svare: Ved at give dem et privilegeret Krav. Under normale Forhold, hvor Banken er god nok, betyder dette dog intet, og under ikke normale Forhold vil det være naturligt, at Sparernes Midler har en privilegeret Stilling. En saadan privilegeret Stilling

er jo heller ikke noget ukendt i vor Lovgivning. Vi har Regler i Kasseforordningen af 8. Juli 1840, Reglen i D. L. 5—14—37 og i Konkl. § 33, hvortil ogsaa kan anføres Domstolenes Opfattelse af den priv. Stilling for Kravene paa Midlerne i Eksekutorboer.

Sparekasserne faar, som Forholdet nu er, for en meget stor Del umyndiges Midler, og en stor Del af deres Publikum er i Relation til den heromhandlede Pengeanbringelse at betragte som ikke myndige. De faar ogsaa mange Skiftemidler, baade fra Skifteretten og fra Eksekutorboer, og vil det da ikke være ganske naturligt, om der gives en Lov, hvorefter der sikredes de af Sparekasserne i Bankerne indsatte Midler en Præferencestilling.

Ved den Ordning, som jeg her har foreslaaet, vil der opnaas, at der i Stedet for en formel Adskillelse mellem Sparemidler og Bankmidler bliver en reel Adskillelse: der bliver fuldstændig Klarhed med Hensyn til, hvad der er Sparemidler; der opnaas den Fordel, at Bankvæsenet kun faar de Penge, som det bør have, og der gives en naturlig Beskyttelse for Sparemidlerne, naar disse indsættes i Bankerne, saaledes at de derved kan benyttes af disse i Omsættningens Tjeneste. Endelig ydes der ogsaa ved en saadan Ordning en vis Tryghed for Statsmagten, overfor hvem der jo, som det vides, ved given Lejlighed let rejses Spørgsmaal om Garanti for Sparerne, idet saadan Garanti paa Forhaand vilde være givet gennem Lovgivningen.

Jeg ønsker gerne at udtale, inden jeg slutter, at jeg ikke har talt som Sparekassemand, men som socialt interesseret Borger, idet jeg tilføjer, at Sparekasserne sikkert for Øjeblikket ikke er begærlige efter Modtagelsen af Indskud, hvoraf de har Følelsen af, at en Del ikke tilkommer dem, og som de maa være forberedte paa at komme af med igen, ja, haabe paa at komme af med igen, nemlig saasnt normale Forhold igen indtræder, og der i Forretningslivet bliver Brug for Pengene.

D i s k u s s i o n .

Professor, Dr. polit. *Axel Nielsen* indledede med en almindelig Gennemgang af Hovedpunkterne i Aktieloven, idet han ved Sammenligning med fremmede Banklove, særligt det nye norske Udkast, paapegede de Steder, der kunde tiltrænge Revision. Specielt kritiserede han § 11's Bestemmelse om Likviditetsspørgsmaalet.

Overretssagfører *Sigurd Thamsen*: Da Spørgsmaalet Banker etc. Sparekasser sidst var fremme til Behandling, var der Krav fremme, dels om at Bankerne ikke maatte have Kontrabøger, dels om at Sparekasserne ikke maatte drive Bankforretning; men hvorfor opgive at rejse det sidste Karv nu?

Den senere Tids Ængstelse hos Publikum for Bankerne har jo medført, at mange Sparemidler er trukket ud af disse, hvilket atter har bevirket, at Obligationskurserne er stegne. Dette er overordentlig heldigt, idet det jo bl. a. har en gunstig Virkning paa Byggeprisernes Størrelse, og følgelig ogsaa paa Huslejens Størrelse. Kan et Forbud mod Bankernes Kontrabøger bevirke saadan Stigning af Obligationskurserne, vil dette alene være tilstrækkeligt som Anbefaling for Forslaget om Forbud.

Politimester *Gemzøe*: Der mangler vist i vor Straffelov et egentligt Bankdelikt: naar man behandler »Banksager«, savner man hyppigt Regler, gældende særligt for Direktører.

Professor *Torp* erkendte, at der maaske kunde være Brug for en Straffebestemmelse mod dem, der handler letsindigt med andres Midler: en saadan Regel kunde naturligvis ikke gælde alene for Bankdirektører og udelukke f. Eks. Direktører for andre store Aktieselskaber, der ved Letsindighed taber Aktionærernes Penge.

Bankdirektør *Hassing-Jørgensen*: Har Straffeloven ikke en § 257, som man altid kan bruge til at straffe saadanne Folk, som ikke falder ind under andre Paragraffer, men som den offentlige Mening ønsker straffede?

Drøftelsen af det af Indlederen særligt omtalte Spørgsmaal mente Taleren egentlig forlængst var afsluttet; Sagen ligger jo historisk saaledes, at det i 1901 af Administrationen — ganske uberegtiget — indførtes, at senere oprettede Banker ikke kunde faa Stempelbegunstigelse: Taleren havde altid hævdet, at hvis man holdt paa, at Bankerne ikke maatte have Kontrabøger, maatte Følgen logisk være, at Privilegiet nægtedes alle Banker; men det lod sig jo ikke gøre.

Forskellen paa en Sparekasse og en Bank er ikke, at den ene skal skaffe sig Midler fra Almenheden, og den anden ikke. Det reelle Kriterium er derimod netop, hvorledes den paagældende Pengeinstitution anbringer sine Midler; og her kommer netop Forskellen frem, idet alle er enige om, at en Banks Pengeanbringelse

— i Modsætning til en Sparekasses — ikke kan være absolut sikker. Derfor kræver man hos Bankerne som ekstraordinær Sikkerhed Aktiekapital og Reserver, medens saadant ikke kræves af Sparekasserne, hvis Midler forudsættes at være ekstraordinært sikkert anbragte; og derfor er det en Fejl, at Sparekasserne driver bank-lignende Virksomhed, saasom Ydelse af Kassekredit, Vexeldiskontering etc.

Vil man følge Indlederens Forslag, saa bør man tage Skridtet fuldt ud og sørge for, at Sparekasserne kun tager Sparemidler og intet andet; noget saadant kendes i Frankrig, hvor det almindelige blandt Folk er, at kun rene Smaasummer sættes i Sparekasserne, medens Resten sættes i særlig sikre Anlægspapirer.

Angrebet paa Bankerne om deres mange Filialer kan fuldt saa godt rettes mod de store københavnske Sparekasser, og Sparekassernes Virksomhed med Foliokonti, hvorpaa kan trækkes med Check, hører i Virkeligheden slet ikke hjemme der, men er en ren Bankforretning.

Det, at Bankerne giver Publikum den samme Slags Kvittering som Sparekasserne, nemlig Kontrabogen, er jo i Virkeligheden kun en ren Form, som man ikke kan bygge en Forskel paa.

Overfor Professor Axel Nielsens Kritik af Banklovens § 11 (Likviditetsbestemmelsen), hævdede Taleren, at en saadan Regel netop kun kan anvendes i en Lov, naar den har en intetsigende Form og altsaa kun er en Frase. I den Retning er vor Lovs § 11 genial; man kan imidlertid ikke i Praxis have fastere Regler, men netop kun — som her — en Formaning til Bankerne om at være likvide.

Nationalbankdirektør *Carl Ussing*: Indlederen omtalte Spørgsmaalet om Centralbankens Pligt til fra Sparekasserne at modtage de Midler, som ikke kan anbringes andetsteds, til en tilfredsstillende Rente. Nationalbanken modtager dem, men kun til Rente $\frac{1}{2}$ pCt., og det kan ikke være anderledes. Det er ogsaa saaledes i alle andre Seddelbanker; mange giver slet ingen Rente.

Fundatsen nævner kun den Dækning, Banken skal have for Sedlerne; den taler ikke et Ord om Dækning for Sparemidlerne.

Og skulde Nationalbanken paa den nævnte Maade tage imod de omtalte Midler, vilde Sparekasserne formentlig faa saa enorme

Tilførsler, at de vilde foretrække at sætte alle Midlerne i Nationalbanken, i Stedet for at anbringe dem andetsteds.

Og hvor skulde Nationalbanken anbringe alle disse Midler, for at kunne forrente dem? Det vilde i bedste Fald medføre en unormal og uheldig Konkurrence med de andre Banker.

Efter Spisningen fortsattes Diskussionen, som afsluttedes af Overretssagfører *Axel Bang*, der udførligt imødegik de mod hans Foredrag rejste Indvendinger.

OVERGANGSTIDEN I SØNDERJYLLAND. —
INDTRYK FRA DET PRAKTISKE LIV.

(Foredrag af Landsdommer KAI HAMMERICH den 29. Januar 1923.)

Foredraget — der findes trykt i U. f. R. 1923 B, pag. 81 ff. —
udelades her.

BESTYRELSENS ANSVAR I AKTIESELSKABER.

(Foredrag af Højesteretssagfører N. H. BACHE den 26. Februar 1923.)

Det foreliggende Emne var højaktuelt, men hvis nogle venter sensationelle Udtalelser, vilde de blive skuffede.

Hvad Foredragsholderen vilde tale om, var — nærmere præciseret — Bestyrelsens civilretlige Ansvar overfor Aktieselskabets Aktionærer og Kreditorer i deres Helhed, i dens Egenskab af kontrollerende Organ overfor Direktionen.

Udenfor Emnet faldt altsaa det strafferetlige Ansvar, hvorom iøvrigt Foredragsholderen havde skrevet i U. f. R. 1911 B, p. 209 —11. Udenfor faldt ligeledes Bestyrelsens Ansvar d e l s som rent forretningsledende Organ — dette maatte vel nærmest betragtes under samme Synsvinkel som Direktionens —, og d e l s som raadgivende overfor Direktionen, hvor der næppe var noget egentligt selvstændigt Ansvar. Men disse Sider af Bestyrelsens Virksomhed løb hyppigt over i den kontrollerende, hvad der vanskeliggjorde Løsningen.

Der bortsaaes ligeledes fra Ansvaret overfor d e n k e l t e Aktionærer og Kreditorer i Henhold til særlige Handlinger overfor disse.

Emnet, saaledes begrænset, indeholdt interessante og vanskelige Spørgsmaal, som kun er meget flygtigt behandlede i dansk Teori, hvor der i Torps Selskabsret findes en lille halv Side herom (p. 248). Det samme gælder den øvrige nordiske Teori; saaledes indskrænker Platous norske Selskabsret sig til om Spørgsmaalets Løsning at henvise til »vor Rets almindelige Principper« (p. 244). Hvad tysk Ret angaar, indeholder Lehmanns Bog om Aktiesel-

skaber nærmest kun Talemaader angaaende det foreliggende Spørgsmaal.

Efter gældende Ret og Praxis i Sverrig og Norge er »Styrelsen« i Almindelighed selv det forretningsledende Organ, og Spørgsmaalet kommer derfor mindre frem; det norske »Repræsentantskab« havde en særlig historisk Udvikling, som i første Række alene repræsenterende Storaktionærene.

I tysk Ret findes udtrykkelig Lovregel om Emnet i H. G. B. § 246 flg., hvis Hovedregel er: »Der Aufsichtsrat hat die Geschäftsführung in allen Zweigen zu überwachen und sich zu dem Zwecke von dem Gange der Angelegenheiten der Gesellschaft zu unterrichten«. »Die Mittglieder des Aufsichtsrats haben bei der Erfüllung ihrer Obliegenheiten die Sorgfalt eines ordentlichen Geschäftsmanns anzuwenden«. Denne ret moderne Lov stiller altsaa Krav, som det ved større Aktieselskaber er umuligt at overholde i vore Dage, hvad man ogsaa har erkendt og paa forskellig Maade søgt at raade Bod paa, f. Ex. ved Forslag om at fordele Ansvar paa de forskellige Medlemmer efter hver enkelt »Decernat«, jfr. Forhandlingerne paa 28. tyske Juristentag 1905; nogen Reform er til Dato ikke gennemført.

Efter dansk Ret er der kun Forholdets Natur at rette sig efter. Den populære Opfattelse af Spørgsmaalet samler sig om to, diametralt modsatte, Synspunkter:

Den ene havde Taleren i sine unge Dage hørt en Godsejer udtrykke saaledes: »Det er nødvendigt, at Banken har rige Folk siddende i Bestyrelsen, for gaar det galt, er det os, der skal betale.« Var det rigtigt, at Bestyrelsen skal betale hele Deficit, vilde selv en nok saa stor Tantième ikke være urimelig.

Dette Synspunkt har i vore Dage en ikke ringe Udbredelse, og er ogsaa agitatorisk blevet benyttet af Sagførere, men kan naturligvis ikke godkendes, rent bortset fra, at ingen ordentlige og solvente Folk turde gaa ind i en saadan Risiko. Der vil jo næsten altid mangle den fornødne Aarsagsforbindelse mellem Selskabets Tab og Bestyrelsens kontrollerende Virksomhed.

Det andet Synspunkt kan tilstrækkeligt prægnant benævnes »Direktørsynspunktet«: Bestyrelsen kan ikke udøve nogen virkelig Kontrol, og derfor kan man heller ikke paalægge dens Medlemmer noget Ansvar.

Det er i Virkeligheden dette Synspunkt, som i vor Tid er det mest almindelige blandt praktiske Jurister, og det var Foredragsholderens Formaal med Foredraget at bidrage til at rejse en Opinion herimod. Iøvrigt vilde der ud fra dette Synspunkt savnes rationel Hjemmel for andet end en meget beskedent Tantième.

»Direktørsynspunktet« er forkert. Rent principielt var Begrundelsen for denne Paastand lige til, idet der jo maatte være et Ansvar for den, der paatager sig et kontrollerende Hverv og ikke opfylder dette Hvervs Pligter forsvarligt.

Vanskeligheden laa imidlertid i med fornøden praktisk Brugbarhed at bestemme Ansvarets Omfang. I saa Henseende kunde man dog straks opstille en Regel: Da Bestyrelsens Hverv er at kontrollere Forretningsforhold, maa dens Medlemmer møde med de Kundskaber, som en almindelig ordentlig Forretningsmand bør have, jfr. H. G. B. § 249: »die Sorgfalt eines ordentlichen Geschäftsmanns«; at være bonus paterfamilias er ikke nok. Sagskundskab kan paa den anden Side ikke kræves; dertil har man netop Direktionen. Men nogen speciel Kundskab til visse særlige Hovedregler for den paagældende Branche maa man dog have eller skaffe sig; et Bestyrelsesmedlem i et Forsikringsselskab maa f. Ex. vide, hvad Præmierreserve og Skadesreserve er, hvilket en almindelig Forretningsmand ikke behøver at vide.

Iøvrigt kan der neppe opstilles andre almindelige Regler end den Slags ret ubestemte, som at det er Bestyrelsens Pligt at »overvaage Forretningsledelsen og paase, at Selskabets Drift ledes paa forsvarlig og behørig Maade i Overensstemmelse med Selskabets Formaal og Vedtægterne samt de Beslutninger, Generalforsamlingen i Overensstemmelse med disse maatte have truffet«, jfr. Torp p. 248, samt Bestyrelsens egne Direktiver.

For at komme Spørgsmaalet nærmere var det nødvendigt at belyse, hvorledes der praktisk maatte gaas frem i et Tilfælde som det omspurgte. Man vilde da altid begynde med at undersøge, hvorvidt der kunde paavises bestemte Eksempler paa ufor-svarlig Optræden fra Bestyrelsens Side, og dette vilde ved have-erede Selskaber meget hyppig være Tilfældet. Bestyrelsen vilde enten have truffet eller godkendt visse lidet rimelige Dispositioner, eller ogsaa havde man ikke overholdt de udtrykkelige Bestemmelser, Vedtægterne gav angaaende Bestyrelsens Funktioner.

I sidstnævnte Henseende maatte det dog bemærkes, at der blandt saadanne Vedtægtsbestemmelser kunde forekomme antikverede Forskrifter, som ingen rimelig Betydning havde mere. Det Erstatningsansvar, der fulgte af den Slags konkrete Førseelser, maatte naturligvis ogsaa være indskrænket til de skadelige Virkninger, af netop den bestemte Handling eller Undladelse. Det kunde dernæst ikke uden videre sættes lig hele Tabet derved, idet der altid i Forretningsforhold maatte være et vist rimeligt Spatium for Tab ved Konjunkturer. I mange Selskabers Vedtægter fandtes der f. Eks. Bestemmelser om, at Bestyrelsen en eller flere Gange om Aaret skulde foretage uvarslet Eftersyn af Kasse- og Bankbeholdning, en Bestemmelse, som meget hyppig ikke blev overholdt. Ansvarret kunde her naturligvis ikke sættes som lig det Beløb, som senere viste sig at mangle.

Endvidere maatte ved Bedømmelsen af saadanne Handlingers Forsvarlighed have i Betragtning, at Bestyrelsens Beslutninger hyppig blev taget under et stærkt Pres af en foreliggende vanskelig Situation, hvorfor man ogsaa evig hørte den Undskyldning, at man maatte handle som sket for ikke at slaa for meget i Stykker. Dette indeholdt naturligvis en betydelig praktisk Sandhed, men paa den anden Side vilde man i de fleste Tilfælde finde, at Selskabet alligevel inden kortere Tid kørte fast, og at Tabet saa var blevet langt større. Der vilde i mange Tilfælde kunde blive Tale om at paalægge Bestyrelsen et økonomisk Ansvar for, at den ikke havde standset i rimelig Tid.

Hyppig vilde det ogsaa vise sig, at Bestyrelsen netop til Brug for Kontrollen havde vedtaget en vis Forretningsorden med Fordring om regelmæssige Beretninger, maanedlige eller kvartalsmæssige Oversigter, regelmæssigt tagne Stikprøver og lignende, men lige saa hyppig vilde man finde, at den Slags Bestemmelser var gaaet ud af Brug, ofte fordi det af visse Grunde ikke passede Direktionen. Det er klart, at der i et saadant Tilfælde vilde være Grundlag for et Erstatningskrav, hvis Tab ved Undladelsen er lidt.

Ofte vil Bestyrelsen have delegeret visse bestemte Tilsynsfunktioner til et eller flere af sine Medlemmer, navnlig ved større Selskaber, saaledes f. Eks. Kasseeftersyn, Undersøgelse af visse Kontrakter, visse Værdier m. m. En saadan Fordeling af Arbejdet

er imidlertid et internt Anliggende; overfor Omverdenen maa Bestyrelsen desuagtet hæfte som Helhed med Regres til vedkommende. Ikke heller kunde de øvrige Medlemmer undskylde sig med, at der sad et særlig sagkyndigt Medlem, og at de havde stølet paa vedkommendes Autoritet. Undtagelse fra den solidariske Hæftelse kunde formentlig kun statueres, hvor der var Tale om en positiv fejlagtig Handling, idet i saa Fald »kun de Medlemmer er ansvarlige, som har deltaget i Beslutningen eller som, hvis de kunde have hindret den, har forsømt deres Pligt i saa Henseende«, jfr. Torp p. 248.

En saadan individuel Prøvelse af Bestyrelsens Ansvar i Henhold til konkrete Tilfælde vil normalt være tilstrækkelig, idet man derigennem vil naa til et Ansvar, som praktisk overstiger Rækkevidden af Bestyrelsens økonomiske Evner. I forskellige Tilfælde vil man dog ikke kunne løse Spørgsmaalet paa den Maade, og man maa da nødvendigvis tage Stilling til det mere almindelige Problem. Paa den ene Side er det i saa Henseende givet, at der ikke kan stilles for store Fordringer til Bestyrelsen. Navnlig ved store komplicerede Bedrifter, hvor de tusind Hjul griber ind i hinanden og Dispositionerne nødvendigvis maa kunne træffes hurtigt, hvor Bestyrelsen ikke kan være inde i Underlaget eller bedømme den forretningsmæssige Risiko, og hvor dernæst hele Personalet overfor Bestyrelsen staar samlet bag Direktionen, vil det være meget vanskeligt for Bestyrelsen at udøve nogen virkelig effektiv Kontrol. Der var derfor en betydelig Sandhed i Direktionssynspunktet, ligesom det jo stadig praktisk viste sig, at Kontrollen svigtede. Et brændende Problem var det derfor ogsaa, om hele Systemet ikke havde overlevet sig selv og nye Former maatte findes.

Paa den anden Side er det klart, at Bestyrelsen ikke kunde slippe, blot ved en Henvisning til, at den ikke positivt havde gjort noget forkert. Det var netop hyppig Fejlen, at den intet havde foretaget sig. Den kan ikke lade sig nøje med passiv at modtage og behandle det Materiale, Direktionen fremlægger. Den maa selv i et vist rimeligt Omfang tage Initiativet baade i Almindelighed og navnlig paa given Anledning. Særlig maatte den forlange regelmæssige Beretninger og specificerede Regnskabsoversigter. Tilstrækkelig specificerede maanedlige Raabalancer vilde, naar de

adskillig Indsigt i Forretningen. Endvidere burde der med regelmæssige Mellemrum tages Stikprover. Disse Fordringer kunne stilles til enhver Bestyrelse, og Tab ved Undladelse deraf maa den undgælde for.

Hvad særlig Aarsregnskabet angik, var det en kolossal Man på Agtpaagivenhed, der normalt i saa Henseende udviste Bestyrelsens Side. Det var naturligvis vanskeligt her at opstille bestemte Regler, men givet var det, at de fleste Bestyrelser i visse sentlige Grad misligholdt deres Pligter. En blot Sammenligning mellem de forskellige Aars Regnskaber vilde hyppig kunne give Anledning til Forlangender om nærmere Oplysninger. Den positive Regel i Aktieselskabsloven § 30 om, at Revisionsprotokoll skulde forelægges på Bestyrelsesmødet, hvilket naturligvis vil sige, at Bestyrelsen skulde tage Stilling til Anmærkningerne, misligholdtes ofte.

Til en vis Grad maatte man ogsaa kunne forlange, at Selskabet søgte Raad og Vejledning hos sagkyndige. I saa Henseende vilde Foredragsholderen iøvrigt foreslaa en Lovregel af omtrødt følgende Indhold:

»Bestyrelsen skal mindst hvert 5te Aar af en udenfor staaende sagkyndig lade sig give en skriftlig Fremstilling over de Hovedpunkter ved Forretningsførelsen og Regnskabet, der ved et Skab af den foreliggende Karakter bliver afgørende for Bedømmelsen af Selskabets økonomiske Stilling, og mindst een Gang om Aaret, navnlig ved Gennemgangen af Aarsregnskabet, søge at skaffe sig forsvarlig Oplysning om de nævnte Hovedpunkter.

Det var iøvrigt uhyggeligt, i hvilket Omfang Direktionerne overfor deres Bestyrelse. Dette var et groft Tillidsbrud ikke blot overfor Selskabet, men ogsaa overfor Samfundet, og der burde gennem streng Straf statueres Eksempel.

I flere Tilfælde har det i de sidste Aar vist sig, at det ene Aars Regnskab viste Overskud, medens det næste Aars Regnskab viste at ikke blot hele Aktiekapitalen var tabt, men at der yderligere var et stort Underskud. Dette blotte Faktum burde i mange Tilfælde være tilstrækkeligt til at paalægge Bestyrelsen Erstatningsansvar, medmindre den positivt evnede at diskutere sig.

I det hele taget skulde det formentlig vise sig, at det i man

Tilfælde vilde være muligt at godtgøre, at det Minimum af Kontrolpligt, som under alle Omstændigheder maatte fordres, ikke var opfyldt, og at der følgelig paahvilede Bestyrelsen Erstatningspligt, medens Kravets Størrelse naturligvis i mange Tilfælde kunde være ubestemt. Domstolene vilde sikkert ogsaa under de foreliggende Forhold stille sig særdeles velvillig i saa Henseende. Foredragsholderen anbefalede sine Kolleger til ogsaa af samfundsmoralske Grunde at gøre Ansvar gældende, naar blot nogenlunde rimeligt Grundlag forelaa. Hvis der saa virkelig faldt frifindende Domme i Tilfælde, hvor den almindelige Retsbevidsthed maatte forlange Ansvar, vilde dette kunne blive Udgangspunktet for positive Lovregler.

Det omspurgte Ansvar kunde i Tilfælde, hvor Selskabet var traadt i Likvidation, kun gøres gældende af Likvidatorerne, men ikke af de enkelte Aktionærer, idet nemlig Erstatningsbeløbet maatte gaa ind i Likvidationsmassen og tjene til Sikkerhed i første Linje for Kreditorerne. Kun naar Likvidatorerne ikke inden en rimelig Frist havde rejst Erstatningskravet, kunde der blive Tale om, at de enkelte Aktionærer kunde optræde.

D i s k u s s i o n.

Højesteretssagfører *Karsten Meyer* maatte — i Modsætning til Foredragsholderen — mene, at naar Bestyrelsen paasaa, at Lovgivning og Vedtægter opfyldtes, kunde der ikke være yderligere Ansvar. Man kan ikke herimod anføre det store Vederlag, som Bestyrelsesmedlemmer erholder; thi dette er et Vildskud, som faktisk kun kendes her i Danmark og — i de senere Aar — i Tyskland, et Vildskud, som man hurtigst muligt maa bort fra. Reglen bør være, at Bestyrelsesmedlemmer kun bør have et mindre beskedent Vederlag, men ogsaa kun bør være ansvarlige for, at de almindelige Regler overholdes; ellers vil man aldrig kunne vente, at nogen ansvarsbevidst Mand vil gaa ind i en Bestyrelse.

Professor *Torp* var ingen Beundrer af Aktieselskabsloven, men den var dog ikke saa umulig som anført. Dens § 55 har allerede Straf for den Direktør, som giver bevidst urigtige Meddelelser til Selskabsmyndighederne.

Overretssagfører *J. V. Levinsen*: Det vanskelige ved det foreliggende Emne er, at det er saa vagt; vil det ikke derfor være ret-

test, at der opstilles visse Præsumptioner, f. Eks. at et Selskabs Aktiekapital, eller en vis Del af denne, altid bør være i Behold, og at Bestyrelsen — om dette ikke er Tilfældet — for at fritages for Ansvar maa godtgøre, at det ikke kan bebrejdes den.

Taleren var uenig med Foredragsholderen i, at ikke de enkelte Aktionærer kan rejse Spørgsmaalet om Bestyrelsens Ansvar. Det maa netop være dem; hvorledes ellers i de hyppige Tilfælde, hvor Bestyrelsen selv er Likvidatorer?

Overregistrator *Krenchel*. Det er rigtigt, at alle fremmede Lovgivninger kun har yderst vage Bestemmelser om det foreliggende Emne; og naar vor Aktieselskabslov engang bliver revideret, vil der vel næppe komme andet end rent almindelige Regler desangaaende ind; men ogsaa saadanne kan have deres Betydning ved Domstolenes Afgørelser af Erstatningsspørgsmaal; jfr. ogsaa vore Loves Bestemmelser om, at en Status skal være sand.

Vor Aktieselskabslovs — og ogsaa de fleste fremmede Loves — Straffebestemmelser indskrænker sig til Bøder og kortvarige Fængselsstraffe, og Udmaalingen af disse er overordentlig vanskelig; det er derfor de civilretlige Følger af Overtrædelserne, som man maa have Hovedopmærksomheden henvendt paa.

Højesteretssagfører *Bache*: Overretssagfører Levinsens Synspunkter er urigtige; han overser, at i Aktieselskaber er det paa store Omraader Majoriteten, som hersker; vil man ikke bøje sig herfor, maa man lade være med at være Aktionær.

NOGLE ORD OM DOMMERENS STILLING TIL KUTYMER.

(Foredrag af Professor RAGNAR KNOPH, Kristiania, den 19. Marts 1923.)

Foredraget — som findes trykt i U. f. R. 1923 B, pag. 177 ff. —
udelades her.

